Přednáška Ct. Dhammadípy 6. května v Bratislavě při příležitosti otevření Centra

Ďakujem v prvom rade Ctihodnému Dhammadipovi, že přijal pozvanie do našho novo-vzniknutého Centra. Ďakujem všetkým vám, že ste prišli dnes na prednášku, kde spoločne vlastně…

Dh.: … jedná se o společné zahájení…

A možme to tak povedať, že zahajujeme oficiálnu činnost. A prvou z tých aktivít je práve táto dnešná prednáška. Takže vítam Ctěného Dhammadípu ešte raz – a…

Dh. ..a předáváš slovo.

A predávam slovo.

Dh. : Tak. Je mi ctí, že se můžu zúčastnit této události. A já, jakožto mnich, jsem se snažil vždy (aspoň ti, co mě znají, to ví) – jsem se snažil vždy o širší – synkretický přístup ke studiu a praxi buddhismu.

A z mé malé zkušenosti: Věřím, že toto je jediný způsob, jak obeznámit lidi v České republice a na Slovensku s důležitostí tohoto učení pro nás.

A věřím, že toto učení může mít hluboký vliv na přerod naší společnosti a morální obnovení.

Tedy. Je důležité zdůrazňovat studium a praxi buddhismu – ne jako konfrontaci s jinými směry, ale jako synkretický přístup k hlubšímu pochopení buddhismu.

A myslím, že všichni, kteří mají hlubokou zkušenost se studiem a praxí buddhismu, budou s tímto souhlasit.

Já jsem měl to štěstí, že jsem mohl studovat s kompetentními učiteli – a všichni zdůrazňovali tento princip.

Proto, než začnu dnešní krátké vysvětlení – nejprve recitace. Jelikož je to, pokud se nemýlím, vlastně první přednáška v tomto Centru – začnu tedy Sútrou požehnání, která

v théravádové tradici nesmí chybět při žádném otevření a při žádné slavnostní příležitosti.

Před touto sútrou budu recitovat Buddha, Dhamma, Sangha anussatti. Pro nás buddhisty – Buddha, Dharma a Sangha představuje vlastně realizaci, představuje sféru poznání: Buddha je ten, který přímo realizoval „perfektní stav“. Hlásal ho ve světě jakožto Dharmu. A Sangha – je sangha (společenství) těch, kteří něco z této Dharmy realizovali a žijí podle toho.

Včera jsme skončili krátký zásed v Bošatci, kde jsem vyučoval Sútru srdce. Sútra srdce je vlastně základ – esence mahájánového učení, které zde láma bude učit. Budu ji recitovat též v originálním jazyce – v sanskritu.

A předtím – jelikož tato Sútra srdce je vlastně výrazem moudrosti velikého soucitu jehož symbolem je bodhisattva Avalokitéšvára – předtím budu recitovat mantru velkého soucitu.

Mantra velkého soucitu a Sútra srdce jsou základní recitace ve všech mahájánových tradicích. A pak jisté požehnání. A pak začnu s krátkým výkladem.

Namó tassó Bhagavató araható sammá sambudhassa

Namó tassó Bhagavató araható sammá sambudhassa

Namó tassó Bhagavató araható sammá sambudhassa

Sútra požehnání

Mantra velkého soucitu

Sútra srdce

Tak. – To bychom měli recitaci.

A teď krátký výklad.

Rozhodl jsem se promluvit o jednotě.

Dnes tedy promluvím „O jednotě v mnohých formách Buddhova učení“ a co je vlastně „Základní význam Buddhova učení“, který je stejný ve všech tradicích.

Co dělá vlastně buddhistu – buddhistou. Co je pravá víra. A co může vést k poznání v buddhistickém (slova) smyslu. A jaký je toho základ.

Základ je tedy to, co Buddha sám realizoval pod „Stromem probuzení“ v Bódgháje – (který někteří z nás navštívili; a v jehož blízkosti, v blízkosti Bodgháje tento mnich strávil mnoho let.)

Co vlastně Buddha realizoval pod „Stromem Osvícení“, nebo „Probuzení“ – což je lepší překlad toho, čemu se říká „bódhi?

K čemu se Buddha probudil?

Různé tradice – ačkoli vysvětlují tento stav různě – nakonec se jedná o stejné probuzení. Je to probuzení.

Co dělá buddhismus buddhismem?

Dle buddhistického učení – abychom poznali to, co transcenduje svět, co nás …

Co znamená transcendovat svět? – Co vede nad utrpení světa?

Cílem všech buddhistů je tedy transcendovat utrpení světa. – Jít tam, kde toto utrpení není.

Buddha položil všechny otázky významu v religiózním smyslu. Tedy v religiózním smyslu – v původním smyslu (slova) „religie“ – nebo-li náboženství.

My říkáme náboženství – ale „religie“ v podstatě znamená „se spojit s tím, co je v nás pravé“ – „re-ligére – studenti latiny.

Jestliže chceme pochopit opravdový smysl všech pravých náboženství – a my věříme, že

buddhismus je opravdové náboženství v tom, že právě nás vede neomylně k „re-ligére“ – k znovu spojení s tím, co je v nás pravé.

A to, co je v nás pravé – je též přesně to, co je pravé i v našem světě. A ve veškerých světech, které existují. V buddhistickém pojetí, náš svět je jen zrnko písku v nekonečných světech.

Právě smysl Buddhova probuzení – tedy „bódhi“ – je, že plně pronikl to, co je v nás pravé a to, co je pravé ve všech světech. A hlásal to druhým – udělal to přístupné pro všechny.

Tedy. V buddhistickém pojetí to, co Buddha realizoval a to, co hlásal – není náboženství – ale je to Pravda. Dharma je Pravda. A je to náboženství ve smyslu „re-ligére – je to to, co nás „znovu spojuje s tím, co je pravé v nás“.

A jak Buddha formuloval to, co je „pravé v nás“ a co je „pravda ve světě“?

Buddha to základní učení formuloval jakožto „Souvislé vznikání“ a „Čtyři vznešené pravdy“.

Jestliže z hlediska buddhismu, jestliže jsme moudří – ačkoli dnes víme mnoho, mnoho informací, neznamená to, že jsme moudří. Ba zdá se naopak – že ztrácíme přístup k tomu, čemu se říká „religére“, že ztrácíme přístup k tomu, co je v nás pravé.

Co tedy v základním pojetí Buddha realizoval pod „Stromem Probuzení“ je Souvislé vznikání a Čtyři vznešené pravdy.

Toto Souvislé vznikání a Čtyři vznešené pravdy – ať se jedná o jakýkoli buddhismus, jakoukoli formu učení – je základem všech učení.

Je formulován mnohými způsoby. Toto učení má mnohé, mnohé interpretace – ale základní učení vždy zůstává stejné.

Souvislé vznikání znamená v hlubším pojetí, že abychom poznali tu cestu, která vede nad utrpení světa a bytosti ve světě – (bytosti jsou totiž významem světa, bez bytostí náš svět nemá žádný význam) – tedy religére znamená spojit se s tím, co je pravé v bytostech, tím též

poznáme to, co je pravé ve světě.

Neb jak už jsem se zmínil: My, bytosti – jsme významem světa. A bez nás, bytostí – svět žádný význam nemá.

A co Buddha poznal?

Buddha právě poznal, že abychom se dostali „nad utrpení světa“ – musíme nejprve místo toho, abychom vzali koncept a pomocí konceptu pochopili realitu (ať už je to jakýkoli koncept) – musíme svět nejdříve poznat „tak, jak je“, abychom dosáhli opravdového osvobození od utrpení.

Jediná cesta, jak transcendovat svět, v pojetí buddhistu – je „poznat svět tak, jak je“.

Místo toho, abychom na svět položili hotové koncepty – měli bychom se snažit poznat svět tak, jak je. To je základ buddhistického učení.

Tedy. Začít s tou zkušeností, která je nám blízká: zkušeností našich šesti smyslů.

Zkušeností těch složek, které skládají naši osobnost: Šest smyslů je vše, co máme k poznání světa. Pět složek bytostí. Tedy:

Foremnost. Pocity. Vnímání. Formace vůle. A vědomí

je vše, co na tomto světě můžeme poznat. A vše toto poznáváme na základě tohoto těla a vědomí, jež je s tímto tělem svázáno.

Poznání ve světě, dle buddhistického pojetí – je poznání „souvislého vznikání“.

Vše co poznáváme – poznáváme vždy „v relacích“, jakožto „proces“.

Vše, co poznáváme ve světě – nikdy nepoznáváme ve smyslu „stálého jsoucna“.

Ať se snažíme jakkoli – nepoznáme v naší zkušenosti světa žádné „stále jsoucno“.

A všechny elementy našeho poznání jsou vždy v relaci k něčemu jinému. Neexistuje nic v našem poznání světa, co by bylo samostatné.

Toto pochopení znamená co?

Toto pochopení znamená, že: Subjekt neexistuje bez objektu – a objekt neexistuje bez subjektu, v poznání světa.

A tento subjekt a objekt – rozdělení našeho poznání na subjekt a objekt – je právě na základě důvodů a příčin.

A tyto důvody a příčiny jsou proces stálých přeměn. Nic v nich není stálé.

Důvody a příčiny existují jakožto proces vznikání a zanikání v každém momentu naší zkušenosti. Toto je – v buddhistickém pojetí – „opravdová zkušenost světa".

Abychom transcendovali svět – musíme pochopit tuto zkušenost.

To, co se stále mění – je objektem na základě našich konceptů; se stává objektem našeho držení, našeho chtíče, naší potřeby se pevně držet něčeho.

To není „opravdový svět tak, jak je" – to je naše „subjektivní vize světa", ve které vidíme něco na základě našich konceptů – vidíme něco trvajícího.

Právě to, že se držíme toho, co netrvá – to se nazývá v buddhismu „Pravda utrpení".

Jestliže poznáme „Pravdu utrpení" – dle buddhistického učení – poznáme též „Pravdu důvodu utrpení", jež je právě tento chtíč a držení v nás.

Instinkt držení se té reality, která se stále mění.

Jestliže toto pochopíme – pochopíme též tu realitu, která transcenduje, nebo-li je „nad" toto držení, jež je důvodem našeho utrpení, a cestu, která vede k transcendenci stavu utrpení, jež je dán tím, že se držíme na základě našich konceptů reality, která je pouze procesem vznikání a zanikání a ve které nic stálého nemůžeme najít.

Tento základní koncept je vlastní všem buddhistickým tradicím – bez výjimky.

A je to základ buddhistického učení, bez kterého buddhistické učení nemůže dávat

smysl. Ať je učeno v jakýchkoli konceptech a variacích – není možné pochopit Buddhovo učení bez tohoto základního pochopení.

V základním učení buddhismu, tak jak je prezentováno dnes, bohužel pouze v théravádové tradici. Základní učení dříve bylo vysvětleno v mnohých jiných tradicích. To, co zbylo – je bohužel pouze théravádová tradice. Dá se říct, že Šrí Lanský buddhismus, pálijský buddhismus, který se uchytil v jihovýchodní Asii, v Thajsku, Burmě, Laosu, Kambodži, částečně ve Vietnamu. Tedy dá se to nazvat „Jižní buddhismus".

My, studenti buddhismu, bychom se měli vyhýbat trochu hanlivému pojmu – což je „hínajána" – „buddhismus malého kola (vozu?)".

Neb, jak moudří buddhističtí učenci poznali – jediná možnost, jak zachránit buddhismus je – místo abychom se navzájem kritizovali, musíme zdůrazňovat jednotu ve všech učeních Buddhy.

Ti, co v buddhismu mají hlubší realizaci – myslím, všichni jsou si vědomi tohoto faktu.

Jestliže buddhismus má nějaké šance k obrodě moudrosti ve světě – pak je to jedině na základě toho, že budeme zdůrazňovat to, co je nám společné – místo toho, co nás dělí.

Tento proces nestálosti – jež je skutečné poznání ve světě – je v základním učení vysvětlen na základě karmy, na základě chtíče, na základě držení se, na základě formací vůle a na základě nevědomosti.

Díky těmto pěti faktorům se nacházíme právě ve stavu utrpení – který je vždy stav kauzality a stav vyvstávání a zániku všech objektů našich zkušeností v každém momentu. Toto meditující též poznává v hlubší meditaci.

V mahájánovém učení – nebo radši použijme pojmu v učení Severního buddhismu – nebo jak se prostřednictvím jazyka sanskritu toto učení dostalo toto učení do Tibetu, Mongolska, Číny, Japonska, Koreje, do Vietnamu – můžeme to nazvat Severní buddhismus, abychom se vyhnuli problému, který vzniká označením mahájány a hínajány.

Severní buddhismus chápe stejnou realitu – tedy (realitu) světa jakožto procesu, jakožto kauzality, jakožto souvislého vznikání – ne na základě duality mezi samsárou a nirvánou, mezi stavem utrpení a stavem, který transcenduje utrpení – ale jakožto jednotu.

Co to znamená?

Že „Čtyři pravdy" – není nic jiného, než jedna pravda – „Pravda prázdnoty".

A tato Pravda (protože pravda nemůže být víc než jedna, opravdová pravda je jedna pravda) – a tato jedna pravda je Pravda Prázdnoty, která je charakteristikou všech fenoménů naší zkušenosti.

Základní učení mahájány – tedy učení Transcendentální moudrosti, nebo-li „dokonalosti moudrosti", které je společné všem mahájánovým školám – ať už tibetského buddhismu, který je dominantní též v Mongolsku, na Sibiři a tak dále, či čínského buddhismu – Čína se stala vlastně druhou matkou buddhismu, a Tibet je vlastně třetí matka buddhismu.

Buddhismus má tedy tři matky.

Nejdříve Indie, která je matka všech buddhistů. Pak Čína – druhá matka. A Tibet – třetí matka. A tato třetí matka má to privilegium, že si snad nejlépe uchovala kompletnost učení.

Tedy, učení „Velkého vozu": Já na základě toho, co jsem se učil v Číně, kde právě znalci buddhismu se snaží vyhnout konfrontaci (staré konfrontaci mezi hínajánou a mahájánou) – se používá lepší slovo myslím, Severní tradice a Jižní tradice.

V Severní tradici buddhismu – stejný koncept se vykládá právě na základě konceptu Prázdnoty.

Prázdnota je tedy společný jmenovatel všech fenoménů naší zkušenosti.

Ať jsou to fenomény složené – složené na základě kauzality.

Nebo fenomény, které přesahují utrpení spojené s kauzalitou – tedy utrpení na základě vznikání a zanikání v každém momentě naší zkušenosti.

Proč právě Prázdnota?

Protože Prázdnota je to – co se nedá chytit.

A v naší zkušenosti – ať je to zkušenost nirvány či samsáry – ať je to zkušenost ve smyslu utrpení, nebo zkušenost té reality jež transcenduje utrpení – té reality, kterou Buddha učil jakožto „Cestu“ a jakožto „naplnění Cesty“.

Veškeré fenomény našeho poznání dávají smysl jen v tom smyslu – že není v nich nic, co se dá chytit. To je skutečnost. Jestliže přijmeme toto poznání – přijmeme skutečnost tak, jak je.

A jak už jsem se zmínil – v buddhistickém pojetí musíme nejprve poznat skutečnost našeho poznání ve světě, abychom transcendovali svět.

40 Tedy naše skutečnost v tomto pojetí – ať jsme si toho vědomí, či ne – je Prázdnota.

A jak sútry transcendentální moudrosti káží:

„Pro toho, pro koho Prázdnota dává smysl – vše v (našem) poznání dává smysl. Pro toho, pro koho Prázdnota nedává smysl – vše v (našem) poznání se stává konfliktní situací, ve kterém jeden koncept stojí proti druhému konceptu.

Z toho vzniká konflikt, z toho vzniká utrpení.

A právě naše utrpení ve světě je utrpení na základě lpění na rozdílných konceptech – jakožto protiklad k jiným konceptům.

Buddha právě učí, že jeho učení a on sám, nemá žádný konflikt.

Jelikož nemá žádný konflikt, proto jeho učení představuje perfektní učení nenásilí.

A nenásilí je nejvyšší ideál lidský – nejvyšší ideál jógy – nejvyšší ideál „religie“ – náboženství ve smyslu „spojení s tím, co je v nás i ve světě to pravé“.

Teď. Dle učení školy Jógačára – tedy „Školy pouhého vědomí“, která je snad nejvlivnější školou obzvláště v Číně a též v Tibetu. A která je vlastně doplněním, nebo-li zvláštní interpretací poznání Prázdnoty.

Podle této školy… tato škola se vlastně vrací k původnímu pojetí Abhidarmy, původnímu, základnímu učení buddhismu: Abychom pochopili Prázdnotu, musí existovat něco, co je třeba vyprázdnit.

Prázdnota samotná, jakožto jediná pravda našeho poznání – může vést lehce k nepochopení. K nepochopení v jakém smyslu? K nepochopení ve smyslu nihilismu.

Ale učení Prázdnoty nemá nic společného s nihilismem.

„Prázdnota v pojetí východní filozofie“ je právě to, co je „plné v nás“. A veškeré snažení buddhistické cesty je dojít k tomuto naplnění.

V našem pojetí, na Západě, si představujeme Prázdnotu jako něco, v čem něco chybí. Jestliže řeknu, že „dnes se cítím prázdně“ – tak mě možná tady přátelé budou utěšovat: „Nic si z toho nedělej, pojď do kina, nebo pojď se mnou do hospody na pivo a ono to zítra zase bude jiný. Nic si z toho nedělej.“

Ovšem v pojetí východní filozofie právě Prázdnota je naplnění. Jiné naplnění nemůže existovat.

Abychom se vyhnuli tomuto neporozumění – proto pojetí ve smyslu „Pouhého vědomí“ je velice důležité a je nezbytným doplněním (obzvláště praktickým doplněním) pochopení Prázdnoty.

V tomto pojetí – „vědomí“ existuje. A právě toto vědomí je základem pochopení Prázdnoty. Vědomí existuje – ale je prázdné.

Je prázdné ve kterém smyslu?

Je prázdné ve smyslu jak konceptu - neboť koncepty, které jsou ve vědomí, nemají žádnou vlastní charakteristiku – proto jsou prázdné.

Je prázdné ve smyslu myšlení – které je hlavně na základě konceptů. Toto myšlení existuje – ale existuje v prázdnotě.

Jelikož my si nejsme vědomi, že toto naše myšlení existuje v prázdnotě a může existovat jedině v prázdnotě – nacházíme se ve stavu utrpení.

A tento stav utrpení je dán transformací vědomí v dualismus, v subjekt a objekt, na základě konceptu jsoucna v bytostech a jsoucna ve věcech, které bytosti poznávají.

Tedy vědomí existuje – ale existuje v Prázdnotě. Toto je třeba pochopit.

Tedy toto je tedy třetí výklad souvislého vznikání a Čtyř vznešených pravd, které jsou s tímto poznáním spojené.

Nejprve tedy „základní“ buddhismus.

Pak madhjámika – teorie jedné vlastnosti veškerých objektů poznání.

Pak teorie „Pouhého vědomí. To je třetí interpretace Souvislého vznikání a Čtyř vznešených pravd.

Dále existuje další interpretace na základě „Dharma dhátu“.Tedy „souvislého vznikání na základě „sféry Dharmy“ – „sféry Takovosti“, jež obsahuje vše a proniká vším.

V této sféře – ideál a věci jsou neodlišné. A v této sféře právě nevědomí prosakuje sféru Dharmy a Dharma zase prosakuje nevědomí. Na základě teorie „vásánas“ nebo vzájemné perfumace.

Ale v opravdovém poznání neexistuje rozdíl mezi ideálem a věcí které(ou) poznáváme. Ale souvislé vznikání a Čtyři vznešené pravdy existují v rámci jedné sféry Dharmy, jedné sféry Pravdy, která je základem všeho – i všeho utrpení i probuzení z utrpení.

Toto pojetí je též vlastní všem tantrickým školám a stává se základem tantrického pojetí světa.

Teď už je sedm hodin. Já nebudu dávat výklady. Necháme to napříště. Snad někdy pak vyložíme ve větším detailu tyto rozdílné koncepty Souvislého vznikání a Čtyř vznešených pravd, které jsou základem poznání – tedy buddhistického pochopení nás a světa, který poznáváme.

Děkuji za vaši pozornost a tímto jsem skončil. Necháme čas pro otázky.

Prosím.

Dotaz: Akoby sa Vám pozdávala myšlienka (pojem?) „šúnjatá“ alebo prázdnota priblížit k dnešnému konceptu poznania vlastně bezpodstatnosti javov, k nejakej virtualitě? Je to blízko tomu?

Dh.: Je to blízko.

Ačkoli naše věda stále se blíží tomuto poznání – naše realita není ani mentální realita, není ani materiální realita, ale naše realita je vždy proces souhry objektu a subjektu.

Vše, co poznáváme ve světě je relativní. Vše je v pohybu. Dnes naše věda je tak pokročilá, že můžeme vzít mikroskop a projít celým tělem a vidíme, že vše se hýbe. Není nic v našem těle (i kosti) co není v pohybu. Vše je jen proces – nic nestojí.

Ovšem přesto, že věda je si toho vědoma – na myšlení obyčejného Čecha, Slováka, či Evropana a bohužel dokonce i v Asii, toto poznání nemá žádný hlubší vliv.

My stále věříme, že ty koncepty, které my si děláme o realitě – ty souhlasí s realitou tak, jak je.

Proto obzvláště v naší moderní době – kolik jsme toho vytrpěli kvůli různým „ismům“ – ať

komunismu, fašizmu, nacionalismu. Všechno je to protože lpíme na našich konceptech.

Z hlediska buddhistického pojetí – toto lpění na konceptech je právě nevědomost.

Koncepty samy o sobě nemají žádnou realitu.

Ale my tvrdohlavě lpíme na tom, že ty koncepty, které máme o realitě – to je realita sama.

Je to tak, či ne?

A dokonce jsme ochotni ty, kteří nesouhlasí s našimi koncepty – střelit revolverem, useknout mu hlavu, že má jinou víru. To všechno je právě nevědomost, která v buddhistickém pojetí je základem utrpení.

Souvislé vznikání v buddhismu je vysvětleno na základě nevědomosti.

A nevědomost nikdy nepřichází sama. Je vždy též procesem kauzality. Kdyby nebylo chtíče a kdyby nebylo držení se objektu naší zkušenosti – kde je nevědomost?

Právě nevědomost přichází díky tomu, že se stále držíme našich konceptů o realitě.

Z hlediska buddhistické filozofie, tyto naše koncepty reality – jestliže se jich držíme – jsou k nepochopení reality. Protože realita se nedá uchopit.

Ale my, díky svým špatným zvykům – stále, stále opakujeme naši tendenci, něčeho se chytit. Ale realita sama – opravdu se nedá chytit.

Proto Buddha vždy zdůrazňoval – jedině přímým pochopením reality tak, jak je můžeme se dostat nad utrpení. Ale ne konceptem – ať je to jakýkoli koncept – který na realitu nasadíme.

A toto je opravdový smysl (v buddhistickém pojetí) religie, nebo-li jógy. Religie a jóga má stejný význam – spojení s tím, co je v nás pravé.

A to, co je v nás pravé (ať už to jakkoli vysvětlíme v buddhistickém pojetí) – je to, co se nedá konceptualizovat. A tato realita – tu musíme bezprostředně poznat. Ačkoli věda stále poukazuje, že toto pojetí opravdu dává smysl – pro většinu z nás je to stále nesmysl.